

PROBLEMATIKA PREPOJENIA SIETÍ V LIBERALIZOVANOM TELEKOMUNIKAČNOM PROSTREDÍ

Margita Majerčáková¹

Anotácia: Príspevok oboznamuje čitateľa s problematikou prepojenia sietí telekomunikačných operátorov v EÚ, vymedzuje pojem prepojenia a podmienky prepojenia sietí.

Kľúčové slova: Telekomunikácie, Prepojenie sietí, telekomunikačný trh, Liberalizácia.

Summary: This paper described process interconnection of telecommunication operator's network in EU specifies the conceptions of interconnection terms.

Key words: Telecommunications, Network interconnection, Telecommunication market, Liberalisation

1. ÚVOD

Telekomunikácie sa vo väčšine európskych krajín vyvíjali v striktne uzavretom prostredí, za prísneho dohľadu štátu a často aj pod jeho priamym riadením. Prevod telekomunikácií z ich uzavretého modelu fungovania do modelu otvoreného, s cieľom podporiť ich rozvoj, možno chápať ako podstatu dnes toľko frekventovaného pojmu – liberalizácia telekomunikácií.

Prepojenie sietí je dôsledkom liberalizácie telekomunikačného trhu. Liberalizácia nie je však bezproblémový proces v žiadnej krajine.

2. LIBERALIZÁCIA A PREPOJENIE SIETÍ

Liberalizácia pevnej hlasovej služby umožňuje, aby užívatelia zistili mnohé výhody, ktoré im pevná linka môže priniesť. Nezanedbateľným efektom liberalizácie je aj zvýšenie ponuky a zníženie cien na trhu služieb, ktoré si telekomunikační operátori poskytujú navzájom, čo im poskytne opäť možnosť vytvoriť z týchto komponentov nové a výhodnejšie služby pre koncových užívateľov. Plná liberalizácia má preto pozitívny dopad aj na oblasti dátových služieb a služieb prístupu do internetu.

Podľa bodu 5 SMERNICE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY 2002/19/ES zo 7. marca 2002 o prístupe a prepojení elektronických komunikačných sietí a príslušných zariadení (Prístupová smernica) na otvorenom a konkurenčnom trhu by nemali existovať obmedzenia brániace podnikom dohodnúť sa medzi sebou na

¹ Dr. Ing. Margita Majerčáková, Žilinská univerzita v Žiline, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Katedra spojov, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, Tel.: +415133126 Fax: +415655615, E-mail: Margita.Majercakova@fpedas.uniza.sk

režime prístupu a prepojenia, hlavne v cezhraničných dohodách podľa súťažných pravidiel zmluvy. V súvislosti s dosiahnutím efektívnejšieho skutočne celoeurópskeho trhu, s účinnou hospodárskou súťažou, väčším výberom konkurenčných služieb pre zákazníkov, by mali podniky prijímajúce žiadosti o prístup alebo prepojenie také dohody uzatvárať v zásade na konkurenčnej báze a rokovať a dohodnúť sa na nich v dobrej viere. [1]

Pre liberalizovaný trh formálne uvoľnenie bariér nestačí. [2] Je nutnosťou definovať dominantného operátora na trhu ako aj definície regulačných opatrení pre služby voľba operátora, predvoľba operátora ako aj prenositeľnosť čísla. Ďalej treba zaujať konštruktívny postoj k otázke uvoľnenia prístupu k miestnym vedeniam a stanoviť si regulačný rámec pre proces prepájania verejných telekomunikačných sietí, a to technické podmienky prepojenia a legislatívne a cenové podmienky prepojenia.

Rivalita existujúcich mobilných operátorov napomáha výraznému technologickému rastu a prináša nové výhody pre zákazníkov. Aj pri vstupe ďalších operátorov bude rozhodujúcim faktorom v boji o zákazníka okrem ceny najmä ich dôvera a miera informovanosti.

Dôležitým nástrojom umožňujúcim konkurenciu v telekomunikačnom sektore je umožnenie prístupu k účastníckemu vedeniu pre ostatných operátorov. Ide o časť telekomunikačnej siete vedúcej od koncového zariadenia užívateľa po ústredňu alebo obdobné zariadenie. Keďže viacnásobné budovanie prenosových trás do každého domu a bytu viacerými operátormi by bolo výrazne neefektívne, znepríjemňovalo by obyvateľom život a existujúce kapacity by zostali nevyužitú, prostredníctvom prístupu iných operátorov k účastníckemu vedeniu dominantného operátora je možné problém dosiahnutia lokality zákazníka vyriešiť efektívnejšie pre všetky zúčastnené strany.

Je zrejme, že alternatívni telekomunikační operátori sa spočiatku sústredia iba na klientov, ku ktorým sa im oplatí vybudovať vlastnú telekomunikačnú linku, ale v rámci mechanizmov liberalizácie existuje viac krokov, ktoré prinesú výhody liberalizácie aj domácim užívateľom.

3. PREPOJENIE SIETÍ V PROSTREDÍ EÚ

Európska únia združuje 25 členských štátov. Dokumenty vydané EÚ sú záväzné pre všetky členské štáty.

Nový európsky právny rámec pre elektronické komunikačné siete a služby zahŕňa všetky satelitné a pozemné komunikačné siete: verejnú telefónnu sieť, internet, káblovú televíziu aj mobilné telefóny. Cieľom je zosúladiť súčasnú telekomunikačnú legislatívu EÚ s obrovským technologickým pokrokom, ktorý bol v tejto oblasti dosiahnutý v posledných rokoch. Nová legislatíva neuprednostňuje žiadnu technológiu, všetky vysielacie siete kladie na rovnakú úroveň a vytvára pre EÚ

regulačný nástroj, ktorý posilní hospodársku súťaž a výrazne posunie Európu pred jej hlavných obchodných partnerov. Usiluje sa odstrániť byrokráciu, ktorá bráni vstupu na národné trhy, a v rámci EÚ zjednodušuje a zosúladzuje pravidlá pre subjekty pôsobiace na trhu.

Výsledkom je Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/19/ES zo 7. marca 2002 o prístupe a prepojení elektronických komunikačných sietí a príslušných zariadení (Prístupová smernica).

Regulácia prístupu k elektronickým komunikačným sieťam a ich prepojenie je veľmi dôležité. Smernica má preto za cieľ štandardizovať rôzne regulačné postupy v členských štátoch. Cieľom je podporiť trvalo udržateľnú hospodársku súťaž medzi elektronickými komunikačnými službami. Parlament sa usiloval zabezpečiť väčšiu transparentnosť v stanovení cien, aby sa trh stal efektívnejším a preto trvá na tom, aby komisia monitorovala a zverejňovala informácie o poplatkoch navrhujúcich ceny, ktoré zaplatí konečný spotrebiteľ. [3]

Prepojenie je definované ako fyzické a logické spojenie verejných sietí používaných tým istým alebo iným podnikom umožňujúce užívateľom siete jedného podniku komunikovať s užívateľom toho istého alebo iného podniku alebo umožňuje prístup k elektronickým komunikačným službám poskytovaným iným podnikom. Tieto služby môže poskytovať podnik alebo tretia osoba, ktorí majú prístup k verejnej sieti. Prepojenie je osobitný druh prístupu medzi poskytovateľmi verejných sietí.

Podnik poskytujúci verejnú sieť má právo a na požiadanie iného podniku poskytujúceho verejnú sieť povinnosť rokovať o prepojení sietí, a ak je to uskutočniteľné, na základe zmluvy prepojiť svoju sieť so sieťou žiadajúceho podniku. Podniky poskytujúce verejnú sieť, ktoré kontrolujú prístup najmenej k jednému koncovému bodu siete identifikovanému jedným alebo viacerými číslami v číslovacom pláne, sú povinné prepojiť svoje siete, ak o to ktorýkoľvek z nich požiadá za účelom dosiahnutia možnosti komunikácie medzi užívateľmi jednotlivých sietí, verejne dostupných služieb a zabezpečenie prevádzkyschopnosti služieb. [4]

Podnik poskytujúci verejnú sieť má právo a na požiadanie iného podniku poskytujúceho verejnú sieť na základe všeobecného povolenia v ktoromkoľvek štáte Európskej únie, povinnosť rokovať o prepojení sietí, a ak je to uskutočniteľné, na základe zmluvy prepojiť svoju sieť so sieťou žiadajúceho podniku. Podnik žiadajúci o prístup alebo prepojenie nemusí mať povolenie pôsobiť v členskom štáte, v ktorom žiada o prístup alebo prepojenie, ak neposkytuje služby a neprevádzkuje sieť v tomto členskom štáte. [5]

Informácie, ktoré podniky získali v priebehu rokovania o prepojení verejných sietí, môžu byť použité len na účel, na ktorý boli získané, a nesmú byť zneužitými tretími osobami na dosiahnutie konkurenčnej výhody. [5]

Prepojenie verejných sietí musí byť prístupné v obvyklých bodoch prepojenia a v kvalite, ktorá nie je horšia ako prevádzkovanie verejnej siete pre vlastnú potrebu podniku alebo poskytovanie verejnej siete a služby podniku v postavení ovládanej osoby alebo podniku, v ktorom má právo spolurozhodovať. Podnik je zodpovedný za prevádzkyschopnosť prepojenia na strane ním prevádzkovej verejnej siete až po bod prepojenia. [5]

Podnik poskytujúci verejnú sieť je povinný umožniť prepojenie:

- a) Za technických požiadaviek vyplývajúcich z technických noriem a technických špecifikácií podľa §13 ods. 2 písm. r) zabezpečujúcich prevádzkyschopnosť služieb a transparentných a nediskriminujúcich podmienok,
- b) V primeranej lehote a za primeraných zmluvných podmienok, pričom prepojenie nesmie byť podmienené platbou za tie časti verejnej siete alebo tie zariadenia, ktoré nie sú na prepojenie nevyhnutne potrebné,
- c) Aj v iných miestach ako v obvyklých bodoch prepojenia verejných sietí, ak o to podnik poskytujúci verejnú sieť požiada a uhradí nevyhnutné náklady takéhoto prepojenia.

Uzavretú zmluvu o prepojení sietí sú podniky povinné predložiť úradu v lehote do 15 dní odo dňa jej uzavretia. Úrad zverejní oznámenie o uzavretí zmluvy o prepojení sietí vrátane základných technických a ekonomických podmienok prepojenia a umožní nahliadnuť do zmluvy každému, kto o to požiada, okrem tých častí zmluvy, ktoré zmluvné strany označili za predmet obchodného tajomstva. Predmetom obchodného tajomstva nie je cena za prepojenie. [5]

Prepojovacie poplatky predstavujú čiastku, ktorú je povinný uhradiť prevádzkovateľ zo siete. Ktorého odchádza volanie prevádzkovateľovi siete, v ktorej je volanie ukončené. Uvedený poplatok teda predstavuje náklad, ktorý sa v konečnom dôsledku odzrkadľuje v cene pre koncového zákazníka. [6]

Regulátor musí zabezpečiť, aby podmienky prepojenia boli nediskriminačné a ceny za smerovanie prepojených hovorov zodpovedali skutočným nákladom (na ich výpočet existujú výpočtové modely – najznámejší sa volá LRIC Long Run Average Incremental Costs).

Prístupová sieť tak zostáva jedným z najmenej konkurenčných segmentov na liberalizovanom telekomunikačnom trhu. Nové subjekty vstupujúce na trh nemajú k dispozícii rozsiahle alternatívne sieťové infraštruktúry a pri použití tradičných technológií nemôžu mať úžitok z úspor a združených výhod, ktoré majú prevádzkovatelia s významným vplyvom na trhu pevných verejných telefónnych sietí. Títo prevádzkovatelia budovali svoje infraštruktúry metalického účastníckeho prístupu v priebehu dlhších časových období, boli chránení výhradnými právami a investičné náklady dokázali financovať z monopolných príjmov a boli podporovaní štátnou politikou.

Pre nové subjekty vstupujúce na trh je ekonomicky neúnosné, aby v celom rozsahu a v primeranom čase vytvorili duplikát infraštruktúry metalického účastníckeho prístupu jestvujúceho prevádzkovateľa.

Uvoľnený prístup k účastníckej prípojke umožňuje subjektom vstupujúcim na trh konkurovať prevádzkovateľom s významným vplyvom na trhu v ponuke vysokorýchlostných služieb dátového prenosu určených na nepretržitý prístup k internetu. Na prácu s multimediálnymi aplikáciami založenými na technológií digitálnej účastníckej prípojky (DSL) a na služby hlasovej telefónie. [7] Primeraná požiadavka na uvoľnený prístup naznačuje, že prístup je pre oprávneného poskytovateľa nevyhnutný na poskytovanie služieb, a že odmietnutie tejto požiadavky by zabránilo hospodárskej súťaži v tomto sektore alebo ju obmedzilo alebo skreslilo.

Preto je potrebné uvoľniť prístup k metalickým účastníckym vedeniam výhradne vlastnených prevádzkovateľom s významným vplyvom na trhu. V prípade SR Slovak Telekomu, a.s. Telekomunikačný úrad ako regulátor musí zabezpečiť, aby ceny za uvoľnený prístup k účastníckemu vedeniu podporovali čestnú a udržateľnú hospodársku súťaž. [8]

4. ZÁVER

Liberalizácia telekomunikačného sektora nie je ukončenou záležitosťou. Ani najväčší podnik pôsobiaci na trhu elektronických komunikácií nemôže vytvoriť adekvátne podmienky pre všetky skupiny zákazníkov a regióny. V rámci konkurencie sa každý operátor zameriava na svoj segment trhu, rozvíja svoje služby a bude mať svoj vlastný prístup k zákazníkovi. Ak nebude existovať konkurencia, nebude existovať ani motivácia na skvalitňovanie služieb a znižovanie ich cien. Prepojenie sietí telekomunikačných operátorov a s tým spojená liberalizácia pevnej hlasovej služby umožňuje zvýšenie ponuky a zníženie cien na trhu služieb, ktoré si telekomunikační operátori poskytujú navzájom, čo im ponúkne opäť možnosť vytvoriť z týchto komponentov nové výhodnejšie služby pre koncových užívateľov.

POUŽITÁ LITERATÚRA

- [1] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/19/ES zo 7. marca 2002 o prístupe a prepojení elektronických komunikačných sietí a príslušných zariadení [Prístupová smernica] [online]. [s.a.]. [Cit. 2006-02-27]. Dostupná na: <www.telecom.gov.sk/externe/legeu/telekom/02-0627.pdf>
- [2] Zásahy štátu v oblasti politiky hospodárskej súťaže / Lucia Madleňáková. In: Pošta, Telekomunikácie a Elektronický obchod [elektronický zdroj] : elektronický odborný časopis zameraný na problematiku poštových a telekomunikačných podnikov a oblasť elektronického obchodovania. - ISSN 1336-8281. - Roč. 2, č. 1 (2007), s. 17-22. - Popis urobený 25.1.2007. - Požaduje

sa Acrobat Reader - Spôsob prístupu:

<http://ks.utc.sk/casopis/pdf/I2007/madlenakova.pdf>.

- [3] Telekomunikácie – nové pravidlá pre digitálny vek [online]. [s.a.]. [Cit. 2006-04-02]. Dostupná na: <<http://www.europarl.eu.int/highlig/sk/1201.html>>
- [4] About sonera [online]. [s.a.]. [Cit. 2006-02-22]. Dostupná na: <http://www.sonera.fi/artikkeli/0.3842.1-en_h-10948,00.html>
- [5] Prepojenie sietí sonera [online]. [s.a.]. [Cit. 2006-02-15]. Dostupná na: <<http://www.teleoff.gov.sk/sk/Prepojovanie/index.html>>
- [6] Prepojovacie poplatky podľa TÚ SR [online]. [s.a.]. [Cit. 2006-03-01]. Dostupná na: <<http://blog.ziak.sk/2004/03/23/prepojovacie-poplatky-podla-tu-sr/>>
- [7] Multimédiá : spracovanie textu, fotografia, filmová technika a práca so zvukom / Juraj Vaculík, Karol Achimský, Radovan Madleňák ; vedecký redaktor: Mikuláš Alexík. - 1. vyd. - Žilina : Žilinská univerzita, 2006. - 250 s., AH 23,08, VH 23,64 : obr., tab. + 1 CD-ROM. - ISBN 80-8070-604-2.
- [8] Ondrovič, V. 2005. Stanovisko ATO k podpisu zmlúv o prepojení sietí [online]. [s.a.]. [Cit. 2006-03-01]. Dostupná na: <<http://www.ato.sk/index.php?1=&sub-article&pgid=129>>

Grantová podpora: VEGA 1/4573/07 Možnosti, ohraničenia vývojové tendencie koncepcie univerzálnej služby v pošte a telekomunikáciách v procese globalizácie 01/07-12/09

Recenzent: doc. Ing. Juraj Vaculík, PhD.
Žilinská Univerzita v Žiline